

BAKANLAR KURULU KARARI**Karar Sayısı : 2006/10399**

Ekli "Dokuzuncu Kalkınma Planı Stratejisi (2007 - 2013) Hakkında Karar"a ilişkin Yüksek Planlama Kurulunun 21/4/2006 tarihli ve 2006/14 sayılı Kararının kabulü; 540 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 25 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 24/4/2006 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Ahmet Necdet SEZER
CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

A. GÜL Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.	A. ŞENER Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	M. A. ŞAHİN Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	B. ATALAY Devlet Bakanı
K. TÜZMEN Devlet Bakanı V,	M. AYDIN Devlet Bakanı	N. ÇUBUKÇU Devlet Bakanı	K. TÜZMEN Devlet Bakanı
C. ÇİÇEK Adalet Bakanı	A. AKSU Milli Savunma Bakanı V.	A.AKSU İçişleri Bakanı	K. UNAKITAN Maliye Bakanı
H. ÇELİK Milli Eğitim Bakanı	F. N.ÖZAK Bayındırlık ve İskan Bakanı	R.AKDAĞ Sağlık Bakanı	B. YILDIRIM Ulaştırma Bakanı
M. M. EKER Tarım ve Köyişleri Bakanı	M. BAŞESGİOĞLU Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı	A. COŞKUN Sanayi ve Ticaret Bakanı	
M.H.GÜLER Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	A. KOÇ Kültür ve Turizm Bakanı	O. PEPE Çevre ve Orman Bakanı	

**DOKUZUNCU KALKINMA PLANI STRATEJİSİ (2007-2013)
HAKKINDA KARAR**

I. DOKUZUNCU KALKINMA PLANININ YAPISI VE UYGULAMA YAKLAŞIMI

Değişimin çok boyutlu ve hızlı bir şekilde yaşandığı, rekabetin yoğunlaştığı ve belirsizliklerin arttığı günümüzde, planlama, geçmişte olduğundan çok daha önemli ve gerekli hale gelmiştir. Böyle bir ortamda, planlar her alanı detaylı düzenleme yerine strateji ve perspektif belirlemeye odaklanma durumundadır. Dokuzuncu Kalkınma Planının yapısı ve uygulama yaklaşımı bu koşullar ve ihtiyaçlar dikkate alınarak belirlenmiştir. Bu çerçevede:

- Dokuzuncu Kalkınma Planı yedi yıllık bir dönem (2007-2013) için hazırlanacaktır.
  - Temel amaç ve hedefler ile imkan ve kaynaklar arasındaki dengeyi gözetecek olan Dokuzuncu Kalkınma Planı, tutarlı ve gerçekleştirilebilir önceliklere yoğunlaşacaktır.
  - Plan, öngörülebilirliği artıracak, belirsizlikleri azaltacak ve iç tutarlılığı olan bir politikalar seti oluşturacaktır.
  - Plan değişik politikalar alanları arasında bütünlüğü ve stratejik amaçları sağlamaya yönelik olarak, gelişme eksenleri bazında hazırlanacaktır.
  - Sektörel politikalara gelişme eksenleri içinde yer verilecektir.
- Plan; programlama, bütçeleme, projelendirme ve uygulama aşamalarında temel referans belgesi olacaktır.
- Kamu kuruluşları Planın vizyonu, ilkeleri, gelişme eksenleri ve politikaları çerçevesinde kendi görev alanlarına ilişkin alt politikaların ve tedbirlerin geliştirilmesinden sorumludur.
  - Orta vadeli program, kuruluş düzeyinde stratejik plan, bölgesel gelişme planları ve sektör stratejileri aracılığı ile işlevselliği artırılacak olan Planın amaç ve öncelikleri, bütçe sürecinde kaynak tahsisi için temel çerçeveyi oluşturacaktır.
  - Kamu kuruluşları sonuç odaklı ve eksen bazlı yeni yaklaşım gereği olarak, görev alanları ile ilgili konularda diğer kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon mekanizmalarının oluşturulmasını ve kalıcı hale getirilmesini sağlayacaktır.
  - Temel hedeflere dönük performansı ölçmenin ve hesap verebilirliğin zeminini oluşturacak güçlü bir izleme ve değerlendirme mekanizması kurulacaktır.

II. DOKUZUNCU KALKINMA PLANININ VİZYONU

2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı, "istikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen ve AB'ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye"

vizyonu ile hazırlanacaktır.

III. TEMEL İLKELER

Bu vizyona ulaşılrken aşğıdaki ilkeler temel alınacaktır:

- Ekonomik, sosyal ve kültürel alanlara bütüncül bir yaklaşım esastır.
- Toplumsal diyalog ve katılımcılık güçlendirilerek, toplumsal katkı ve sahiplenmenin sağlanması esastır.
- İnsan odaklı bir gelişme ve yönetim anlayışı esastır.
- Rekabetçi bir piyasa, etkin bir kamu yönetimi ve demokratik bir sivil toplum gelişme sürecinde birbirini tamamlayan kurumlar olarak işlev göreacaktır.
- Kamusal hizmet sunumunda; şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık, verimlilik ve vatandaş memnuniyeti esastır.
- Devletin ticari mal ve hizmet üretiminden çekilerek, politika oluşturma, düzenleme ve denetleme işlevlerinin güçlendirilmesi esas olacaktır.
- Politikalar oluşturulurken kaynak kısıtı göz önünde bulundurularak önceliklendirme yapılacaktır.
- Uygulamanın vatanada en yakın birimlerce yapılması esastır.
- Toplumsal yapımızın ve bütünlüğümüzün ortak miras ve paylaşılan değerler çerçevesinde güçlendirilmesi esastır.
- Doğal ve kültürel varlıklar ile çevrenin gelecek nesilleri de dikkate alan bir anlayış içinde korunması esastır.

IV. GELİŞME EKSENLERİ

Yukarıda belirtilen temel ilkeler çerçevesinde, Dokuzuncu Kalkınma Planı vizyonunun gerçekleştirilmesi için aşğıdaki stratejik amaçlar gelişme eksenleri olarak belirlenmiştir:

- Rekabet Gücünün Artırılması
- İstihdamın Artırılması
- Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi
- Bölgesel Gelişmenin Sağlanması
- Kamu Hizmetlerinde Kalite ve Etkinliğin Artırılması

Bu amaçlara ulaşılmasıyla, AB'ye yasal ve kurumsal uyum sağlamanın yanında, sosyal ve ekonomik göstergeler itibarıyla AB ortalamalarına yakınsama da gerçekleştirilecektir.

IV.1. REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI

Makroekonomik İstikrarın Kalıcı Hale Getirilmesi

Ekonominin rekabet gücünün artırılması ve yüksek büyümenin sürdürülebilir kılınması için makroekonomik istikrar ortamının devamı sağlanacaktır.

Maliye, para ve gelirler politikalarının uyumlu ve birbirlerini destekler şekilde uygulanmasına devam edilecektir.

Plan döneminde, kamu borç stokunun milli gelire oranını düşürme sürecini devam ettirecek şekilde mali disipline uyulacaktır. Bu amaçla, vergi tabanının genişletilmesi ve kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınması yoluyla vergi gelirleri artırılacak ve kamu harcamalarında etkinlik sağlanacaktır.

Gelirler politikası enflasyonla uyumlu bir şekilde uygulanacaktır.

Fiyat istikrarının sağlanmasına yönelik olarak açık enflasyon hedeflemesi politikasına devam edilecektir.

Dalgalı kur rejimi uygulaması çerçevesinde, döviz kuru piyasada arz ve talebe göre belirlenmeye devam edecektir.

Makroekonomik istikrarı sürekli kılacak ve ekonominin etkin, esnek ve verimli bir yapıya kavuşmasını sağlayacak olan yapısal reformlar sürdürülecektir.

Sürdürülebilir ve sağlam kaynaklarla finanse edilen bir cari açık için, yapısal reformların devam ettirilmesi, ihracat içinde katma değeri yüksek ürünlerin payının artırılması ve ihracat artışının sürekli kılınması sağlanacaktır.

İş Ortamının İyileştirilmesi

İş ortamını iyileştirmek için çalışmayı ve iş yapmayı özendiren bir vergilendirme, finansal kaynaklara kolay erişim, ürün ve girdi piyasalarında etkinlik, gelişmiş fiziki altyapı ve etkin yargı ve kamu hizmeti sunumu sağlanacaktır.

İşletmelerin kazanç ve işlemleri ile istihdam üzerindeki vergi ve yükler rekabet gücünü olumsuz etkilemeyen bir yapıya kavuşturulacaktır.

Başta KOBİ'ler olmak üzere işletmelerde kurumsal yönetişimin geliştirilmesi desteklenecektir.

KOBİ'lerin uygun koşullarla çeşitlendirilmiş finansman imkanlarına erişimi kolaylaştırılacaktır.

Ürün ve girdi piyasalarının etkinliğinin artırılması amacıyla; haksız rekabetin önlenmesine, fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasına, iş gücü eğitim seviyesinin yükseltilmesine, Ar-Ge faaliyetlerinin geliştirilmesine ve girdi maliyetlerinin düşürülmesine önem verilecektir.

İşletmeler için enerji, ulaştırma, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi fiziki altyapı imkanları iyileştirilecek, organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi siteleri başta olmak üzere uygun yatırım yeri imkanı sağlanacaktır.

Yatırımcılara ve işletmelere yönelik kamu hizmetlerinin sunumunda etkinlik sağlamak üzere; saydam ve objektif

kurallar getirilecek, iyi işleyen bir yargı sistemi oluşturulacak, izin, onay ve işlemlerle ilgili bürokrasi azaltılacak, AB kuralları ile uyumlu bir devlet yardımları politikası uygulanacak, bilgi ve iletişim teknolojilerinden azami ölçüde faydalanılacak, ulusal ve bölgesel düzeyde mevcut potansiyellerin etkin tanıtımı ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Ekonomide Kayıtdışılığın Azaltılması

Tüm kesimlerin katılımıyla hazırlanacak kapsamlı bir strateji çerçevesinde, ekonomide kayıtdışılığın azaltılması için, güçlü toplumsal ve siyasi iradeyle, iş ve çalışma hayatına ilişkin mali yüklerin azaltılması, mevzuat ve işlemlerin basitleştirilmesi, kamuya olan mali yükümlülüklerin affına yönelik düzenlemelere gidilmemesi, etkin bir denetim ve ceza sisteminin geliştirilmesi, idarelerin teknoloji altyapısının güçlendirilmesi ve kayıtdışılığın zararları konusunda toplumun bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.

Finansal Sistemin Geliştirilmesi

Rekabetçi ölçeğe ulaşmış, kaynakları yatırıma yönlendirecek araç çeşitliliğine ve mali derinliğe sahip, uluslararası standartlarda düzenlenen, denetlenen ve aracılık maliyetlerinin asgariye indirildiği bir mali sektörün geliştirilmesi sağlanacaktır.

Finansal piyasalarda ve bu piyasalardan kaynak temin eden reel sektörde kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması sağlanacaktır.

Reel sektörün, özellikle KOBİ'lerin, finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla mali sistemden daha fazla yararlanması sağlanacaktır.

Risk yönetiminin tüm finansal kurumlarda uygulanmasını sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.

Finansal sistemimizde farklı kuruluş ve enstrümanlar arasında rekabeti bozucu unsurlar ortadan kaldırılacaktır.

Düzenleme ve denetimin finansal sistemdeki tüm alanları kapsamaması sağlanacaktır.

Enerji ve Ulaştırma Altyapısının Geliştirilmesi

Enerji ve ulaştırma yatırımları öncelikli olmak üzere mal ve hizmet üretimine yönelik altyapının kalitesi iyileştirilecek, erişim imkanları artırılacak ve altyapı hizmetlerinin üretim maliyeti içindeki payı düşürülecektir. Bu çerçevede, altyapı yatırımlarının yapılması ve işletilmesinin öncelikle özel sektör tarafından gerçekleştirilmesi esas olacaktır.

Enerjinin sürekli, güvenli ve asgari maliyetle temini esastır. Nükleer enerji dahil alternatif enerji kaynakları da dikkate alınarak arz güvenliğinin sağlanması, çevresel etkilerin en düşük düzeyde tutulması, enerji endüstrisinin rekabetçi bir yapı içinde sanayinin uluslararası rekabet edebilirliğine katkı sağlaması ile üretici ve tüketici ülkeler arasında transit konumun geliştirilmesi enerji politikasının ana unsurlarıdır.

Enerji arz güvenliğinin sağlanması hususunda birincil enerji kaynaklarına erişimin garanti edilmesi, ithal kaynaklara olan bağımlılığın asgari düzeyde tutulması, elektrik üretim, iletim ve dağıtım yatırımlarının zamanında yapılması; rafineriler ile petrol ve doğalgaz depolama tesislerinin yeterli hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Enerji sektörünün rekabete açılması, gerekli yatırımların kamu finansmanı üzerinde ek yük yaratmaksızın özel sektör tarafından yapılması, kamunun gözetim ve denetim faaliyetlerini etkin bir şekilde yerine getirerek arz güvenliğini gözetmesi ve kamu mülkiyetindeki tesislerin özelleştirilmesi sağlanacaktır.

Ulaştırma hizmetinin ekonomik ve sosyal hayatın gereksinimlerine cevap veren, trafik güvenliğinin en üst düzeye çıkarıldığı, taşıma türleri arasında dengenin ve tamamlayıcılığın sağlandığı, çağdaş teknoloji ve uluslararası kurullarla uyumlu ve sürdürülebilir bir rekabet ortamında sunulması temel amaçtır.

Karayollarında ağır taşıt trafiğinin yoğun olduğu arterlerde kapasite ve kalite artırıcı bölünmüş yol yapımlarına devam edilirken, yük taşımacılığının demiryoluna kaydırılması, limanların ise kombine taşımacılık yapılabilen birer lojistik merkezi haline getirilmesi sağlanacaktır.

Gemilerin Türk tersanelerinde yüksek yerli katkı oranı ile üretilmesi ortamının yaratılması ve Türk deniz ticaret filosunun, özellikle koster filosunun, yenilenmesi hedefleri doğrultusunda, Türkiye Tersaneler Master Planının sonuçları göz önüne alınarak yeni tersane alanları tesis edilecektir.

Kentlerimizde arazi kullanım ve ulaşım planlarına uygun, insana öncelik veren, kentin özgün yapısını ve farklı ulaşım türlerini dikkate alan, ekonomik, güvenli ve ihtiyaç düzeyi ile uyumlu ulaşım yapısı oluşturulacaktır.

Türkiye'nin AB, Kafkas, Orta Asya ve Ortadoğu ülkeleri ile bağlantısını sağlayan arterler güçlendirilecektir.

Çevrenin Korunması ve Kentsel Altyapının Geliştirilmesi

Çevrenin korunması kısa vadede maliyet unsuru olarak görülmeyle birlikte uzun vadede rekabet gücünü artırmakta ve sürdürülebilir kılmaktadır. Bu kapsamda başta AB olmak üzere uluslararası standartlara uyum sürecinin bir gereği olarak çevre altyapısının iyi planlanmış bir sürede ve maliyet etkin bir şekilde tamamlanması sağlanacaktır.

Çevresel altyapı başta olmak üzere, kentsel altyapının iş ve yaşam kalitesini yükseltici ve rekabet gücünü destekleyici şekilde bütüncül olarak tamamlanması sağlanacaktır.

AB uyum süreci içinde oluşacak ek yatırımların etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için yerel yönetimlerin teknik ve idari kapasitesi artırılacak, mali imkanları güçlendirilecektir.

Tüketici tercihlerinin çevreye duyarlı mal ve hizmetlere yönelmesi çerçevesinde, rekabet gücümüzün artırılması ve

sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla, verimliliği artıran, çevreye duyarlı üretim süreç ve teknolojilerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması esastır.

Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi

Ar-Ge faaliyetlerinin yenilik üretecek şekilde ve pazara yönelik olarak tasarlanması sağlanacaktır. Bu kapsamda, Ar-Ge harcamalarının GSMH içindeki payı ve bu payın içinde özel sektörün ağırlığını artırmaya yönelik tedbirler alınacaktır.

Toplumda bilim ve teknoloji bilinci, nitelikli araştırmacı sayısı artırılacak ve araştırma altyapısı geliştirilecektir.

Ar-Ge faaliyetlerinin yeniliğe ve ürüne dönüştürülmesinde risk sermayesi ve benzeri araçlardan yararlanılacaktır.

Üniversitelerin, araştırma enstitülerinin ve diğer kurum ve kuruluşların araştırma altyapısı öncelikli alanlar temel alınarak geliştirilecektir.

Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Yaygınlaştırılması

Elektronik haberleşme sektöründe rekabet artırılacak, alternatif altyapı ve hizmetlerin sunumuyla bilgiye etkin, hızlı, güvenli ve uygun maliyetlerle yaygın erişim sağlanacaktır. Bilgi teknolojileri sektörü, yazılım ve hizmetler alanında bölgesel ve küresel bir oyuncu olarak konumlandırılacaktır. Ekonomide verimliliği artırmak üzere bilgi ve iletişim teknolojilerinin işletmelerde yaygın kullanımı sağlanacaktır. Bilgiye erişimde yaygın olarak kullanılan görsel ve işitsel yayıncılık altyapısı geliştirilecektir.

Elektronik haberleşme hizmetlerindeki yüksek vergi yükü, bilgi toplumuna dönüşüm sürecini hızlandırmak üzere tedricen makul seviyelere çekilecek, geniş bant erişim altyapısı yaygınlaştırılacaktır.

Bilgi teknolojileri sektöründe rekabet gücünün artırılması amacıyla, doğrudan yabancı yatırımlar için uygun ortam oluşturulacak ve bu yolla teknoloji transferi sağlanacaktır. Teknoparkların yazılım ve hizmetler alanında bölgesel ve öncelikli endüstrileri destekleyecek şekilde ihtisaslaşması sağlanacaktır.

Tarımsal Yapının Etkinleştirilmesi

Gıda güvencesi ve güvenliğinin sağlanması ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı gözetilerek, örgütlü ve rekabet gücü yüksek bir tarımsal yapı oluşturulacaktır.

Verimliliğin istikrarlı bir biçimde artırılması, üretici gelir düzeyinin yükseltilmesi, kamu ve üretici kesiminde örgütlenmenin etkinleştirilmesi ve orman, toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ile bunların nitelik ve nicelik olarak korunarak etkin kullanılmasına yönelik uygulamalara yoğunlaşılacaktır. Ayrıca, kırsal kalkınma politikalarıyla tarımsal yapıdaki dönüşümün ortaya çıkardığı göç ve istihdam baskısının azaltılması sağlanacaktır.

AB'ye uyum süreci de dikkate alınarak, tarımsal işletmelerde ölçek büyüklüğünün artırılması ile modern tarım işletmeciliğinin yaygınlaştırılması desteklenecek ve tarımın çevre ve kırsal alanda gelir getirici faaliyetler ile bütünlük içinde geliştirilmesi sağlanacaktır.

Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması

Uluslararası ticaretin giderek serbestleşmesi, bilgi ve teknoloji yoğun ürünlerde dünya ticaretinin hızla artması, emek yoğun ürünlerde rekabet üstünlüğünün belli ülkelere geçmesi, ülkemizin dünya sınavı mamulleri imalatı değer zincirinde daha üst ve katma değeri yüksek alanlarda konumlanmasını ve bu nedenle sanayi üretiminin yapısında bir dönüşümü gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede ekonominin rekabet gücünü artırmak ve dünya ihracatından daha fazla pay almak üzere yüksek katma değerli mal üretiminin artırılması amaçlanmaktadır.

İmalat sanayii, AB kriterleriyle uyumlu teknik standartları karşılayan, verimlilik artışı sağlayan, ileri teknolojiye dayalı ve yüksek katma değerli ürün üreten, rekabet gücü yüksek ve dışa dönük bir yapı içinde ekonomik büyümeyi sürükleyen temel sektör olacaktır.

İmalat sanayiinde; firmaların yüksek girişimcilik gücüne sahip, özgün tasarım ve marka yaratabilen, teknoloji üreten, yenilikçi ve kurumsallaşmış bir yapıya dönüşmesi özendirilecektir.

Tekstil, hazır giyim, deri gibi emek yoğun geleneksel sektörlerde katma değeri yüksek ürün ve faaliyetlere ağırlık verilerek uluslararası rekabete uyum sağlayacak yapıya dönüşüm desteklenecektir. Türkiye'nin orta ve yüksek teknoloji seviyesindeki otomotiv, beyaz eşya, makina ve elektronik sektörlerinde önemli üretim merkezlerinden biri olması ve dünyadaki ağırlığını artırması amaçlanmaktadır. İleri teknoloji ürünlerinin yurt içinde üretimini geliştirmek üzere Ar-Ge altyapısına, Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerine önem verilecektir.

Madencilik ürünlerinin yurt içinde işlenerek ihraç edilmesi hedef alınacaktır.

Yüksek katma değerli üretim yapısına geçişin gerektirdiği nitelikli insan gücünü yetiştirmek üzere gerekli tedbirler alınacaktır.

Sanayide verimlilik artışını sürdürebilmek için firmalar arası birleşmeler suretiyle ölçek büyütülmesi desteklenecek ve teknoloji yoğun bir yapıya geçiş için doğrudan yabancı yatırımlardan yararlanılacaktır.

Hizmetler sektöründe katma değeri yüksek alanlara geçişin desteklenmesi, kalite ve etkinliğin artırılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda turizm, yurt dışı müteahhitlik ve teknik müşavirlik hizmetlerinin ekonomiye katkısının artırılması, yüksek öğretim, tedarik merkezleri, finans ve bilgi ve iletişim teknolojisi hizmetlerinde yeni alanların geliştirilmesi sağlanacaktır.

Turizm sektörü; yeni kapasite yaratmayı ve hizmet kalitesini artırmayı amaçlayan, pazarlama kanallarını

çeşitlendiren, kültürel varlıklarımızı koruyan, doğal sermayeyi sürdürülebilir kılan ve karşılaştırmalı rekabet üstünlüğüne uygun turizm çeşitlerini ön plana çıkaran bir yaklaşımla ele alınacaktır.

Yeni istihdam olanağı sağlamada ve sanayi ürünlerine talebi artırmada önemli katkısı bulunan yurt dışı teknik müşavirlik ve müteahhitlik hizmetlerinin geliştirilerek desteklenmesine devam edilecektir. Yurt içi pazarda ise uluslararası geçerliliği olan sertifikalı ara insan gücünün yetiştirilmesine ve kamu yatırımlarında teknik müşavirlik hizmetlerinin kullanımına özel önem ve öncelik verilecektir.

Başta havayolu ve denizyolu sektörleri olmak üzere hizmet sektörlerinde yüksek katma değerli lojistik faaliyetlerinin geliştirilmesine destek verilecek, Türkiye'nin çeşitli hizmet alanlarında lojistik merkezi haline gelmesi sağlanacaktır.

İstanbul'un uluslararası finans merkezi olması sağlanacaktır.

IV.2. İSTİHDAMIN ARTIRILMASI

İşgücü Piyasasının Geliştirilmesi

İşgücü piyasası; esneklik ve güvence arasında dengenin sağlandığı, istihdam üzerindeki yüklerin kademeli bir şekilde azaltıldığı, tüm bireylere eşit istihdam fırsatlarının sağlandığı ve sosyal diyalogun güçlendirildiği bir yapıya kavuşturulacaktır.

İşgücü piyasasında esneklik ve güvence arasında denge sağlanarak işletmelerin ve çalışanların değişime uyum kapasiteleri artırılacaktır.

Ekonomide rekabet gücünü dikkate alacak, ücret-verimlilik ilişkisini güçlendirecek, işgücü piyasalarının esnekliğine katkıda bulunacak ve üretken istihdamı destekleyecek esas ücret ağırlıklı bir ücret sistemi oluşturulacaktır.

Sosyal diyalog mekanizmaları ülke düzeyinden işletme düzeyine kadar her alanda güçlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.

Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması

Piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikte işgücü yetiştirmek üzere eğitim ile işgücü piyasası arasındaki etkileşim güçlendirilecektir. Mesleki eğitim ve yüksek öğretimde mevcut eğitim programları gözden geçirilerek, yeni açılacak eğitim programları insan gücü ihtiyacı doğrultusunda belirlenecektir.

Mesleki ve teknik eğitimde modüler ve esnek bir sisteme geçilecektir.

Meslek standartları ile sınav ve belgelendirmeyi esas alan bir mesleki yeterlilik sistemi kurulacak ve bu sisteme duyarlı bir mesleki eğitim yapısı geliştirilecektir.

Meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve işbirliği sağlanacaktır. Bu kurumların sanayi ile işbirliği içinde gerçekleştirdikleri uygulamalı eğitim güçlendirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.

Aktif İşgücü Politikalarının Geliştirilmesi

İşsizlerin, işgücü piyasası açısından dezavantajlı kesimlerin ve tarım sektöründen açığa çıkacak işgücünün nitelikleri ve beceri düzeyleri, işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda, aktif işgücü programları uygulanarak artırılacaktır.

İş bulma hizmetlerinin kalitesi yükseltilecek ve aktif işgücü programlarına ayrılan kaynaklar artırılacaktır. Girişimcilik eğitimleri, istihdam garantili programlar, mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetleri, işgücü yetiştirme ve mesleki eğitim kursları ile sanayide eğitim seminerleri yoluyla aktif işgücü politikaları yaygınlaştırılacaktır.

IV.3. BEŞERİ GELİŞME VE SOSYAL DAYANIŞMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ

Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi

Toplumsal gelişmenin sağlanması amacıyla; düşünme, algılama ve sorun çözme yeteneği gelişmiş, Atatürk ilkelerine bağlı, demokratik, özgürlükçü, milli ve manevi değerleri özümsemiş, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip ve çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek, üretken ve yaratıcı bilgi çağı insanı yetiştirilecektir.

Eğitim sistemi beşeri kaynakların geliştirilmesini desteklemek üzere, yaşam boyu eğitim yaklaşımıyla ve sistem bütünlüğü içinde ele alınarak, etkili, erişilebilir ve fırsat eşitliğine dayalı bir yapıya kavuşturulacaktır.

Eğitimde niteliğin artırılması amacıyla, yenilikçilik ve araştırıcılığın geliştirilmesini esas alan müfredat programları ülke geneline yaygınlaştırılacak, etkili bir rehberlik ve yönlendirme sistemi kurulacak, eğitici personelin nitelikleri ile fiziki mekan ve bilgi teknolojisi altyapısı güçlendirilecektir.

Yükseköğretim yönetimi şeffaflık, katılımcılık, hesap verebilirlik ve sürdürülebilir kalite anlayışı çerçevesinde yeniden ele alınacak, sistemin idari ve mali özzerkliliği artırılacak, yerel özellikleri dikkate alan, özel kesimin yatırımına açık rekabetçi bir yapı geliştirilecektir.

Sağlık Sisteminin Etkinleştirilmesi

Hasta haklarını ve memnuniyetini gözeterek, erişilebilir, kaliteli ve koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik veren, maliyet etkin ve sürdürülebilir bir sağlık sistemi oluşturulacaktır.

Vatandaşların sağlık hizmetlerinden yararlanabilmelerini kolaylaştırmak amacıyla genel sağlık sigorta sistemi hayata geçirilecektir.

Kaliteli hizmet sunumu için standartlar oluşturulacak, gerekli fiziki ve hukuki altyapı geliştirilecek, sağlık sektöründeki insan gücünün niteliği ve niceliği artırılacaktır.

Etkili bir sevk sistemi oluşturulması, maliyet etkin hizmet sunumu, akılcı ilaç kullanımı ve sağlık bilgi sistemlerinin kullanımı yaygınlaştırılacaktır.

Sağlık sektöründe kamunun düzenleyici ve denetleyici rolü güçlendirilirken, hizmet sunumunda özel kesimin payı artırılacaktır.

Gelir Dağılımının İyileştirilmesi, Sosyal İçerme ve Yoksullukla Mücadele

Gelir dağılımındaki eşitsizlik ve yoksulluk, sürdürülebilir büyüme ve istihdam, eğitim, sağlık ve çalışma hayatı politikalarıyla birlikte, çok boyutlu bir yaklaşımla kalıcı bir şekilde azaltılacaktır. Yoksulluk ve sosyal dışlanmaya maruz veya bu risk altında olan birey ve grupların ekonomik ve sosyal hayatta yer almaları sağlanacak ve yaşam kaliteleri yükseltilecektir.

Başta özürülüler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve göç edenler olmak üzere, yoksulluk ve sosyal dışlanmaya maruz kalmış kesimlerin, ekonomik, sosyal ve siyasal hayata aktif katılımları sağlanacak ve bu gruplara yönelik şiddet ve istismar önlenecektir. Bu çerçevede, dezavantajlı kesimlerin eğitim, sağlık, barınma, sosyal hizmetler ve istihdama yönelik hizmetlere erişimine öncelik verilecektir. Sunulan hizmetler yoksulluk kültürünü önleyici ve yoksul kesimin üretici duruma geçmesini sağlayıcı nitelikte olacaktır.

Sosyal Güvenlik Sisteminin Etkinliğinin Artırılması

Sosyal güvenlik sistemi; nüfusun tümünü kapsayan, toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılayabilen, mali sürdürülebilirliğe ve etkin denetim mekanizmasına sahip, kaliteli hizmet sunan bir yapıya kavuşturulacaktır.

Sosyal hizmetler ve yardımlardan yararlanacak kişilerin belirlenmesi amacıyla ortak bir veri tabanı oluşturularak, nesnel ölçütlerle işleyen bir tespit mekanizması kurulacak ve sistemdeki kuruluşlar arasında iletişim ve işbirliği sağlanacaktır. Sosyal yardımlar ve hizmetler alanındaki nitelikli personel eksikliği giderilecek ve hizmetlerin kalitesi yükseltilecektir.

Kültürün Korunması ve Geliştirilmesi ve Toplumsal Diyalogun Güçlendirilmesi

Toplumsal değişim sürecinde kültürel zenginlik ve çeşitliliğimizin korunması, geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması kültürel politikaların temelini oluşturacaktır.

Sosyal ve ekonomik politikaların kültür politikalarıyla birbirlerini desteklemeleri ve bu politikaların hayata geçirilmesinde yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının etkin katılımı sağlanacaktır.

Gençlerin geleceğe güvenle bakmasını sağlayacak şekilde, yaşadıkları topluma aidiyet duygusu, duyarlılık anlayışı ve özgüvenleri geliştirilecektir.

Toplumsal bütünleşme ve dayanışmanın artırılması amacıyla, hoşgörü, toplumsal diyalog ve ortaklık kültürünü geliştirici politikalara öncelik verilecektir.

VI.4. BÖLGESEL GELİŞMENİN SAĞLANMASI

Bölgesel Gelişme Politikasının Merkezi Düzeyde Etkinleştirilmesi

Bölgesel gelişme politikaları, bir taraftan bölgelerin verimliliğini yükseltmek suretiyle ulusal kalkınmaya, rekabet gücüne ve istihdama katkısı artırırken, diğer taraftan da bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltma temel amacına hizmet edecek; iç göç hareketlerinin sosyal, ekonomik ve kentsel gelişme bakımından uyumlu ve istikrarlı bir yapıya kavuşmasını, kalkınmanın mekansal dengelerinin kurulmasını ve refahın ülke sathına dengeli dağılmasını sağlayacaktır.

Ulusal ölçekte bölgesel ve mekansal gelişme çerçevesi geliştirilecek, kalkınma ajansları ile işbirliği içinde bölgesel gelişme stratejileri ve planları hazırlanacak, alt ölçekli plan ve stratejilerin kapsamı ile ilke ve standartları belirlenecektir.

Bölgelerde iş fırsatları ve yaşam kalitesinin artırılmasına, ulaşılabilirliğin ve bölgeler arası etkileşimin geliştirilmesine yönelik olarak, kamu yatırım uygulamalarında ve hizmet arzında mekansal önceliklendirme ve odaklanma sağlanacak, başta potansiyeli yüksek kentler olmak üzere sosyal ve fiziki altyapı güçlendirilecektir.

Kamunun yerel ve bölgesel kalkınmaya ilişkin destek politikaları, bölgesel gelişme düzey ve potansiyelleri dikkate alınarak gözden geçirilecek; başta daha seçici ve mekansal odaklı devlet yardımları olmak üzere, girişim sermayesi, mikro-kredi kurumları, farklılaştırılmış asgari ücret uygulaması ve girdi maliyetlendirmesi gibi yatırım, üretim ve istihdamı artırıcı yeni araçlar geliştirilecektir.

Yerel Dinamiklere ve İçsel Potansiyele Dayalı Gelişmenin Sağlanması

Bölgesel gelişme politikaları ve uygulamaları öncelikle yerel dinamiklere ve içsel potansiyele dayandırılacak, görece az gelişmiş bölgeler ve gelişme potansiyeli yüksek merkezler bakımından farklılaştırılacak, yenilikçi, çok boyutlu ve çeşitlendirilmiş araçlarla donatılacaktır. Stratejik müdahaleler, başta kalkınma ajansları olmak üzere, yerelde ve merkezde etkili koordinasyon mekanizmaları ve yeterli finansman ile desteklenecektir.

Bölgesel ve yerel ekonomi, ekonomik yapılanma ve gelişmenin temeli olarak alınacak, özellikle az gelişmiş bölgelerde yerel düzeyde uzmanlaşmayı destekleyecek şekilde beşeri kaynaklar geliştirilecek, girişimcilik yaygınlaştırılacak, yerel istihdamı ve sermaye birikimini hızlandırıcı tedbirler alınacaktır.

Yörelere özgü ve yenilikçi politikaların belirlenmesi, desteklenmesi ve koordinasyonu öncelikle kalkınma ajansları

aracılığıyla sağlanacak, özellikle potansiyeli yüksek bölgelerde kendini besleyen kalkınma finansmanının temelleri atılacaktır.

Bölgeler arası yakınsama ve rekabet amaçları bakımından farklılaştırılmış KOBİ politikaları için uygun yatırım ortamı oluşturulacaktır. Bu kapsamda finansman kaynaklarının genişletilmesi ve araçlarının çeşitlendirilmesine, pazara erişimin kolaylaştırılmasına, sürükleyici sektörler liderliğinde ve güçlendirilmiş sosyal ağ yapısı içinde kümelenmelerin desteklenmesine özel önem verilecektir.

Öncelikle gelişme potansiyeli yüksek kentlerde olmak üzere, firmalar ve üniversitelerin birlikte çalışmalarını sağlayacak ortam oluşturulacak; yeni teknolojilere ve bilgiye erişimin kolaylaşmasını, teknolojik dönüşüm ve transfer sistemlerinin geliştirilmesini, ticari nitelikli etkin bir bölgesel yenilik altyapısı kurulmasını sağlamaya yönelik faaliyetler desteklenecektir.

Yerel Düzeyde Kurumsal Kapasitenin Artırılması

Bölgesel gelişme politikalarının hayata geçirilmesinde başta yerel yönetimler olmak üzere, yerel düzeyde bölgesel gelişmede rolü olan kurumların ve aktörlerin; uzmanlaşma düzeyi, proje hazırlama, uygulama, izleme, değerlendirme ve koordinasyon kapasitesi artırılacak, beşeri kaynakları geliştirilecektir.

Yerel kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliği ve ortaklıklar desteklenecek, işbirliği ağlarının oluşturulması ve bu ağlar vasıtasıyla iyi uygulama örnekleri başta olmak üzere bilgi alışverişi özendirilecektir.

Kırsal Kesimde Kalkınmanın Sağlanması

Kırsal kalkınmada temel amaç, doğal ve kültürel varlıkların korunması esas alınarak yerel potansiyelin ve kaynakların değerlendirilmesi, katma değeri yüksek yeni ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve böylece kırsal alanda yaşayan toplumun iş ve yaşam koşullarının kentsel alanlarla uyumlu olarak geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınmasıdır.

Kırsal kalkınma politikaları kırsal alanda yaşanan dönüşüm sürecinde ortaya çıkan işsizlik ve göç gibi sosyo-ekonomik olumsuzlukların azaltılması ve gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi öncelikli olmak üzere tarım politikaları ile tamamlayıcı bir şekilde uygulanacaktır. Bu kapsamda, üretici örgütlenmelerinin güçlendirilmesine, toprak ve su kaynaklarının etkin kullanımına, tarımsal işletmelerin rekabet güçlerinin artırılmasına öncelik verilecektir.

AB kırsal kalkınma politikalarına uyum için gerekli kurumsal çerçeve oluşturularak, kırsal kalkınma fonlarının yönetimine ve etkin kullanımına ilişkin idari kapasite geliştirilecektir.

IV.5. KAMU HİZMETLERİNDE KALİTE VE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI

Kurumlar Arası Yetki ve Sorumlulukların Rasyonelleştirilmesi

Tüm kamu idarelerinin görev, yetki ve işlevleri gözden geçirilerek görev ve yetki çatışmaları önlenecek; belirlenecek görev alanlarına uygun olarak yetkilendirilmeleri ve yeniden yapılandırılmaları sağlanacaktır.

Merkezi yönetimden yerel yönetimlere yetki ve görev aktarımı, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında getirilen ilkeler dikkate alınarak ve yerel yönetimlerin idari ve mali açıdan güçlendirilmesine paralel olarak gerçekleştirilecektir.

Politika Oluşturma ve Uygulama Kapasitesinin Artırılması

Kamu idarelerinde politika oluşturma, maliyetlendirme, uygulama, izleme ve değerlendirme süreçlerinin kalitesi artırılacaktır. Bu amaçla vatandaşları merkeze alan, katılımcı, saydam, hesap verebilir, performansa dayalı ve sonuç odaklı stratejik yönetim anlayışı hayata geçirilecektir.

Kamu idarelerinde yönetim kararlarının stratejik planlara dayanan orta ve uzun vadeli bakış açısı ile şekillendirilmesi sağlanacaktır. Kaynaklar, kullanımında etkinlik ve etkililik sağlanması amacıyla performans programları çerçevesinde tahsis edilecektir. Kamu idarelerinde performans kültürü çerçevesinde ölçme, izleme ve değerlendirme süreçleri geliştirilecektir.

Kamu Kesiminde İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi

Kamu kurum ve kuruluşları, işlev ve sorumluluklarını etkin ve etkili bir biçimde yerine getirebilmeleri için yeterli nitelik ve sayıda personele kavuşturulacak, tüm personelin hızla değişen şartlara uyumunu sağlamak amacıyla yeterlilikleri sürekli bir şekilde artırılacak ve istihdam koşullarının AB Müktesebatına uyumu temin edilecektir.

e-Devlet Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ve Etkinleştirilmesi

Kamu hizmetlerinin vatandaşlara hızlı, sürekli ve yaygın sunumunda bilgi ve iletişim teknolojilerinden azami düzeyde faydalanılacaktır. Bu çerçevede etkin, birlikte çalışabilir, bütünlük ve güvenli bir e-devlet yapısı oluşturulacak ve temel kamu hizmetlerinin sunumu elektronik ortama taşınacaktır.

Gerçek ve tüzel kişiler için tek numaraya dayalı bilgi sistemleri oluşturularak, elektronik ortamda etkin bilgi paylaşımını sağlayacak bütünlük bir e-devlet yapısı inşa edilecektir.

Kamu hizmetlerinin elektronik ortama taşınmasında, iş süreçleri kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda yeniden yapılandırılarak hizmet sunumunda etkinlik sağlanacak, çok kullanılan ve getirisi yüksek hizmetlere öncelik verilerek tek kapıdan sunumları sağlanacaktır.

Adalet Sisteminin İyileştirilmesi

Adalet ve yargı hizmetlerinin evrensel hukuk ilkelerine uygun, adil, hızlı ve etkin bir şekilde sunumu esastır.

Yargının işleyişi ve yapısal unsurlarında kalite artırılarak çağdaş standartlara uyumunu sağlayıcı çabalara devam edilecektir. Bu çerçevede, yargıyı hızlandırıcı düzenlemeler gerçekleştirilirken, kişilere sağlanan hukuki güvencelerin

zedelenmemesine dikkat edilecektir.

Hukuk kurallarının sosyal düzeni korumanın yanında, sosyal düzenin iyileştirilmesi ve geliştirilmesinin de bir aracı olması sağlanacaktır.

Güvenlik Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi

İnsan hak ve özgürlüklerine saygılı, özgürlük ile güvenlik arasındaki hassas dengeyi gözeten, yaşam ve iş güvenliğini sağlayan bir asayiş hizmeti sunulacaktır.

Başta terör ve terörün finansmanı olmak üzere, organize suçlar, uyuşturucu ticareti, yasadışı göç ve iltica hareketleri ve insan ticareti ile etkili bir biçimde mücadele edilecektir.

Etkili bir asayiş hizmeti sunumu amacıyla koruyucu ve önleyici bir kolluk hizmeti esas alınacak ve ilgili birimler arası koordinasyonun temini ve ortak veri tabanının oluşturulması için gerekli düzenlemeler hayata geçirilecektir.